

A 33. önálló tárlatát bemutató székelyudvarhelyi alkotó, fiatal kora ellenére termékeny és gazdag pályaszakaszt tett meg. Hollósy Simon nevét említettem, nemcsak az örmény gyökerek okán, de a Nagybányához fűződő, fűzhető szálak is rokonságot teremtenek a két művész között..... Szellemi örökség, mely kiállítónk ecsetje nyomán alakot ölt.

Aktok, természetképek, hol elvontan vagy csak jelzésszerűen, hol naturálisabb felfogásban tolmácsolják alkotójuk lelkiállapotát... Alanyiségéhez tartozik az univerzum, termőfölddel, növényekkel, fákkal. Szent hegyünk, a Hargita fái: teremtmények, büszkén törnek az ég felé, de olykor megtörnek, hajladoznak - akárcsak alkotójuk.

Ahogy a vihar tépi őket, ahogy a nap rájuk süt. Összemosódnak egymással és ebben az egyesülésben ábrázoljuk is jelen van. Néha becsillan a fény és visszatükröződések sejlének. Ettől elviselhető. Fenyők adják elő drámájukat, velük azonosul a fenyő-lelkű művész.... A táj- és hangulatélmény legszebben a Hargita erdeinek, tisztásainak megörökítésével csendül össze. Ilyenkor szinte gyengédség lengi be a szigorú és fenséges hegyeket, a hajnali, az őszi Hargitát.

Karácsony Ernő nyugtalan művész. Sárgái és lilái, dinamikus ecsetvonásai jól visszaadják belső háborúját. Legfrissebb képei az absztrakció irányába mozdulnak el, ám a józan, egyszerű fehér keretek mintegy határok közt is tartják e stíláriis törekvéseket. Amit itt látunk, az munkásságának egy igen kicsi része, de egyben újabb szakasza. Kedvelt témáival találkozunk, az újat keresés, a jellemző örök művészi elégedetlenség és természetesen a mindenképpen megnyilvánulni akaró talentum által kissé módosítva. Kevesebb a beszéd, összegzőbbek, sűrítettebbek az alkotások. Úgy hiszem, méltatásként is fölfoghatjuk, amit szemünkkel is látunk: ebben a nemes, veretes környezetben illően megtalálják helyüket Karácsony Ernő művei.

Benedek Katalin

Otthonról - haza

Wertán Zsolt: Emlékek a 2000. évi körutazásról 5. rész

Székelyderzs (Dirjiu) erődtemploma igen nevezetes. Orbán Balázs szerint: "...olyan, hogy nincs miért szégyeneljük magunkat „Összesen öt csúcsíves ablaka van... ezeknek tagozatlan, középről ki- és befelé kajácsosan táguló béllete mellett, igen szép és teljes épségben megmaradt díszművezete van...A boltozat felett a falak még jó ölnyire magasodnak fel, a díszes korona párkányzat.. alatt az épület egész körületen körídomú, felfelé metszett lőrések vannak...önálló és védhető hatalmas erődöt képezett, honnan szurokkal, kővel és golyózáporral lehetett az ellent pusztítani és távol tartani. E templomot egy szabálytalan négyszögídomú, öt erős bástyával ellátott várkastély környezte, mely még most is épen fennáll, sőt, védelmi hivatását még most is folytatja, amennyiben a lakosok gabonáját és féltőbb holmiját védi tűz és tolvajok ellen...Az egész egy felelős kastélyőr felvigyázata alatt áll..."

Székelyudvarhely (Odorheiu Secuiesc) 98% magyar. Könyvesbolt, Orbán Balázs szobra, Benedek Elek gimnázium. I. világháborús emlékmű /Vass A. szobra/. Látogatásunk előtt két héttel leplezték le. Ez igen-igen ritkaság manapság. Egész Románia legdinamikusabban fejlődő városa, sok magyarhoni befektetővel, vállalkozásokkal.

Zetelaka (Zetea) "...egy nagy gyárfalú, hol minden ház egy zsendely műhely, a Küküllőn megszámlálhatatlan fűrész metszi a deszkát. ...s mert művelésre alkalmas földjük kevés van, a fát idomítják s mégis beszerzik ernyedetlen szorgalmuk által szükségleteiket." -írta Orbán Balázs. A nagyközség 6000 lelket számlál, a faluturizmus mintapéldája. Falurészek, "kisugrázások": Ivópaták, Désák, Küküllőmező és Síkasszó, ahol *Sütő András* lakik. Az egész falu katolikus. Jobbra fölöttünk a Hargitai láz /=fennsík/, Kékes Tető magasságú. A

Zsögödi utcában, *Sándor Olga* udvarában ismerkedünk vendéglátóinkkal. A hatalmas, világosra lakkozott székelykapún: TÉRJ BE HOZZÁNK VÁNDOR, HA ERRE HOZ AZ UTAD ÉS HA JÓ A SZÁNDÉKOD, SZERETETTEL FOGAD. "AZÉRT VAGYUNK A VILÁGON, HOGY VALAHOL OTTHON LEGYÜNK BENNE" 1999. A ferdén, teátrumszerűen emelkedő udvaron pálinkával és pogácsával köszöntenek bennünket. Lejjebb, a ház szintjén *Illyés Katalin*, a fiatal, elhivatott tanítónéni által betanított, igen értelmes csapat, székely ruhában igazi műsorral vár minket. Piciny legényke ropogatja érthetően a "Himnusz Szent István királyhoz" választékos tíz szakaszát 13. századi szerzőtől, Csanád Béla fordításában, /Magyar Történelmi Olvasókönyv Kolozsvár 1998./- Nálunk tanulhatnak-e ilyent?

"Zendülj fel Szent István király"... Furulyakórus, majd el is éneklük ugyanazt. Igen nagy tapsot kapnak a gyermekek, nem győzik fogadni. Ezután székely ötletességgel a gyermekek fuvolára gyűjtenek. Külön élmény, hogy az első furulyaszóra a Zetelakán tanyázó sokszáz csóka megriadva felkerekedik és tömegesen köröz a község fölött, csitogó-csattogásukkal majdhogyan elnyomják a gyermekhad zenéjét. Két székelyruhás táncospár háromtagú zenekar segítségével táncbemutatót tart. Ebbe minket is bevonnak. A padok mögött lévő kemencébe kenyeret vetnek, odébb a kürtöskalács-sütő asszonyka is sürgölődik. Megkínálnak minket, majd vásárolni is lehet. Szálláshelyeinkre szekerezünk és akiben még maradt tetterő, szalonnasütésre, énekelgetésre visszajöhet.

4. nap. *Dr. Szarka György* és *Mártika* köszönti utitársunkat, a 73 éves *Simay Attilát*. A Jóisten éltesse egészségben sokáig a szamosújvári templomalapító köztiszteletben álló leszármazottját.

Gyönyörű erdők közt emelkedik utunk. Fenn is vagyunk a Hargitai Lázon -1000 m magas fennsík. Több ilyen fennsík van. Megállunk egy borvizes forrásnál: IZVORUL LOBOGÓ FORRÁS.

A Tolvajos tetőn csúfolták meg a csíki- és kászoni székelyek pünkösdi szombatján János Zsigmond bandériumait. István pap kezdeményezte a katolikus hit védelmét. A győzelemben a főszerepet a csíksomlyói Szűzanya kegyesobrának tulajdonítják. A Keleti Kárpátok irányába, lefelé ereszkedünk a Csíki medencébe, melyet az Olt alakított ki. Részei: Felcsík, majd Alcsík és Oldalcsík.

Csíkszereda (Mercurea Ciuc) - népessége 85%-a magyar, 15% román. Az ortodox templomépítő buzgalom templomokat zúdit a székely, magyar területekre. Még olyan faluba is építenek, ahol egyetlen román él. A csíksomlyói búcsúra messzi-messzi vidékekről is gyalogolnak keresztjeik, templomi zászlóik alatt a székelyek, a Gyimesekből a csángók. Nagy ünnep ez, mert sikerült az ősi katolikus hitet e vidéken megtartani. A napfelkelteig tartó éjjeli virrasztás neve: napbanezés, a "Napbaöltözött Asszony" keresése. A közös szentmise után felvonulnak Kissomlyóra.

A Kárpátok vízválasztójánál vagyunk. Tiszta időben gyönyörködhetünk körbe a felejthetetlen vidéken. Ellátunk egészen a Tatros forrásvidékére is. A gyimesi csángók oda mentették magukat, ha valamiért át kellett menekülniük a román oldalra. Átvették ezért a román viseletet is, hogy elvegyülhessenek. Szintén bujdosásban ott fordította le a Bibliát két huszita szerzetes. Kis csoportokba szakadozva nézelődünk, fényképezkedünk. A gyeptéren őszi kikerics, szártalan bábakalács, vészvirág és orbáncfű nyílik. A sárga encián elnyílt szárain még zöldellnek nagy levelei, harangvirág tövek. Néhány mélyedésben hunyor küzd a megmaradásért. **Felsőlok**: a vasúti híd alatt jobbra befordulva, majd a domboldalra felmászva találjuk az őrházikót. A lépcsőkön felérünk a kicsi Rákóczi vár maradványaihoz. *Dr. Szarka György*: "Szt. László ugyanis az országhatárt mindenütt 30 kilométerre a vízválasztón túl jelölte ki, hogy a vízválasztóig is legyen gyeptéren. Időben lehessen a támadást megelőzni".

Magyar zászló is leng a román mellett, ilyent először látunk. Gyimesfelsőlokon szolgál *Berszán Lajos* főesperes úr. Ő errefelé a világító fáklya. Itt működik a Csibész Alapítvány

által gondozott "Sziklára Épített Ház". Ez az iskola magáért beszél.

Gyergyószentmiklóson át **Csikszépvízre** érünk. A templom bejárata feletti gerendán székely rovásírás. 1925-26-ban nagy munkák kezdődtek: 3 nagy ablakába Világosító Szt. Gergely, a Szeplőtelen Fogantatás és Szt. Antal szépséges üvegábrázolása. "Kiváltságolt oltár"- Jézus Szent Szive tiszteletére készítették: *Dajbukát Antal, Dávid* és családja 1926. A főoltárt renováltatta, szobrokkal eláttatta *Szebeny Menyhért* 1925. Az oltárszekrénynek ajtót nem készítettek, függőleges tengelyén fordítható. A templomba lépőket ekkora bizalommal fogadni... ilyenre talán sehol másutt nincs példa.

A mennyezetfreskón Jézus mennybemenetele és az angyalok dicsérete: "ÉNEKELJETEK AZ ÚRNAK ÉS ÁLDJÁTOK AZ Ő SZENT NEVÉT".

A diadalíven örmény felirat. Az oldalkápolnát is renoválták:

A "SZENT KERESZT" TISZTELETÉRE KÉSZITTE ÖZV ZAKARIÁS ZAKARIÁSNÉ GYIMESBÜKKRÖL 1926. Üvegablakai: Szt. Róza: "1926-BAN FELAJÁNLOTTA SZEKENY PÉTERNÉ SZÜL. DAJBUKÁT" és Szt. Péter: "1925-BEN FELAJÁNLOTTA SZEKENY PÉTER". A színes ablakokat készítette *Richard Schleingrott* üvegművész.

A templomot kerítő kőfalat két kapu és egy gyönyörű kápolna szakítja meg. Utóbbit mostanság szobor- és kellékraktárnak használják, a fal belső oldalába emléktábla és ihletett szövegű sírkövek vannak falazva.

A templom mögötti Örménykatolikus Plébánia épületét eladták, melyet felújítás után, 20 árva gyermek nevelésére tettek alkalmassá: Hans Rosenheim Csibész Alapítvány Szt. Erzsébet nevelőotthon. A kétágyas szobákban mindenütt példás rend, otthonias hangulat árad. Két mallersdorfi nővér és két helyi segítség pástorolja a gyermekeket, akik éppen az udvaron játszanak. A mellette lévő telken a Szent Család Szeretotthon újonnan emelt épülete. A fásoros utca szélén az 1848-49-es szabadságharc és a két világháború vörös kő emlékműve. Szürke márványabláján magyar, román és német nyelven:

KEGYELETTEL A SZÉPVÍZI AGROSTAR 1997 MÁRC 15.

A szépvízi örményektől 1949-ben elvették a Kaszinót is. Ebből egy szobát eddig már visszakaptak és benne múzeumot kívánnak berendezni. Ma a Kaszinóban találkozunk a csiki örményekkel. *Dr. Ajtony Gábor* tájékoztatja a nehezen elcsendesülő egybegyűlteket. A Csíkkörzeti Örménymagyarok Szentháromság Alapítványa, melyet a régi Szentháromság Egyesület jogutódjaként az Önkormányzat bejegyezt. Céljaik: az örmény öntudatot feleleveníteni, sőt felizzítani és a többi örmény közösséggel a kapcsolatot felvenni.

- Ez többé-kevésbé már meg is történt - tájékoztat Ajtony Gábor - , 1999. okt. 6-án megemlékezést tartottunk. Áprilisban a Genocídiumról emlékeztünk, részt vettünk a szamosújvári konferencián és az erzsébetvárosi Nagyboldogasszony ünnepi búcsún. Olyan kulturális, tudományos tevékenységet is célunk, ami az örmény identitást eleveníti. Az ingatlanokat is vissza szeretnénk szerezni. A taglétszám 75 fő, "hozzájárulási díjat" fizetünk. *Zakariás Péter* bácsi elmondja, hogy 451-ben a perzsák az örményeket a tűzimádók hitére akarták téríteni. A nép a keresztény vallás védelméért harcolt. *Vartan Mamigonian* egy harci elefántot megsebesített, de az agyontaposta. Elmondja, hogy a szépvízi templom diadalívén az a bizonyos örmény felirat annyit tesz: "AZ ÉN HÁZAM AZ IMÁDSÁG HÁZA". Fonetikusan ejtve: dun im dun ághotic gocseszci. Alsó részén az adományozó püspök neve: *Hunarian Vartan*. A szépvíziek a fogadáson a jó szó mellett finom pálinkával, kürtös kaláccsal és üdítővel traktálnak. Igen bensőséges a hangulat, de a társalgásnak csak-csak véget kell vetni. Szívből köszönünk mindent az egész közösségnek.

Örmény gyökerek a Terézvárosban

Ismét ünnepelt a főváros VI. kerülete.